

การพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา
Development of Life Skills Based on Sufficiency Economy Philosophy
of Vocational College Students

พระศรีรัตน์ สิริรัตน (ศรีสง่า) PhraSrirat Sirirattano (Srisanga)^๑
สิน งามประโคน Sin Ngamprakon^๒
อินถา ศิริวรรณ Intha Siriwan^๓

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ๒) เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ๓) เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ใช้แบบสอบถามนักศึกษา ๓๙๒ คน และสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และผู้ปกครองของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ ๑๐ รูป/คน และการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๐ รูป/คน การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

๑. สภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ได้แก่ ขาดการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย ๑) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พบว่า นักศึกษาให้ความสนใจตนเองค่อนข้างน้อย และสนใจคนอื่นมากกว่าตนเอง อาจแสดงจากการบริโภคสื่อมากเกินไปทำให้การดำเนินชีวิตขาดเป้าหมายที่ชัดเจน และบางคนขาดความรับผิดชอบหน้าที่ในการรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ๒) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พบว่า ขาดหลักการคิดแบบโยนิโสมนสิการด้วยเหตุและผลในการตัดสินใจต่อการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ อย่างเพียงพอ ๓) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด พบว่า นักศึกษาบางคนขาดความเข้าใจตนเองและสังคมที่มีผลกระทบต่อการใช้ชีวิต คือ จึงเกิดความเครียดควบคุมอารมณ์ตนเองได้ไม่ดีพอ ๔) การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น พบว่า นักศึกษาขาดการเรียนรู้การใช้ภาษากายและใจในการสื่อสารอยู่ร่วมกับคนอื่น และมีความสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่นอย่างสร้างสรรค์น้อย

^๑ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย E-mail: korn_stafan@hotmail.com

^๒ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๓ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. การพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติ ศีล ๕ และหิริ โอตตัมปะ จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรม สอดแทรกหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเงื่อนไขความรู้โดยนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ด้านความพอประมาณ เห็นประโยชน์และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต และด้านความมีภูมิคุ้มกัน จัดทำรายรับรายจ่ายในครัวเรือน

๓. กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาประกอบด้วยทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ๕ ด้าน ๑) ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้จักความถนัดความสามารถของตนเอง ๒) คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แยกแยะข้อมูลข่าวสาร ๓) จัดการกับอารมณ์และความเครียด เข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล ๔) สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากายในการสื่อสารและสามารถประยุกต์เข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๓ หัวง ๒ เงื่อนไข ได้แก่ ๑) ด้านความพอประมาณ สร้างความเข้าใจ ๒) ด้านความมีเหตุผล จัดทำรายรับรายจ่ายในครัวเรือน ๓) ด้านความมีภูมิคุ้มกัน จัดทำบัญชีธนาคารขยะ ๔) ด้านเงื่อนไขความรู้ วางแผนองค์ความรู้ ๕) ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติตามหลักโยนิโสมนสิการและอิทธิบาท ๔

คำสำคัญ : การพัฒนาทักษะชีวิต, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objectives of this research were; 1) to study the state of life skills of vocational college students, 2) to develop life skills of vocational college students based on Sufficiency Economy philosophy, and 3) to propose a life skills development process of vocational college students based on Sufficiency Economy philosophy. The data were collected by questionnaires from 392 vocational college students, in-depth interviews with 10 key-informants consisting of administrators, teachers, and students' parents of vocational colleges in Sisaket province, and focus group discussions with 10 experts, and then analyzed by percentage, mean, frequency, standard deviation and content analysis.

The research results found that:

1. The current situation and problems in life skills of vocational college students were as follows; 1) In self-value and other's value recognition, students paid less attention to oneself than to the others, had dim target of life, and lacked of responsibility to oneself and society. 2) In analytical thinking, making decision and creative problem solving, students lacked of critical reflection before making decision

in situations. 3) In emotion and stress management, students lacked of comprehension in oneself and surrounding society resulting to their stress and emotion control. 4) In good relation building, students had little knowledge on physical language and mental language in communicating with others.

2. The development in life skills of vocational college students based on Sufficiency Economy philosophy was at the high level in total and in aspect. In virtue, students should be encouraged in observing the Five Precepts and follow Hiri and Ottappa principles together with sufficiency economy philosophy. In knowledge condition, students should be enhanced to apply sufficiency economy philosophy in living a life. In economy condition, students should be initiated to realize the significance and value of living a life on sufficiency economy philosophy. In causality, students should consider causes and effects concerning to their lives, and in immunity, students should make daily pay record.

3. The life skills development process of vocational college students based on Sufficiency Economy philosophy consisted of 5 aspects; 1) To recognize self-value and the others' value, and to be able to identify one's own skills and capability, 2) To have critical thinking, creative thinking, creative problem solving, and information analysis ability, 3) To be able to manage emotion and emotional factors and stress of oneself and the others, and 4) to create a good relationship with others through physical and mental languages and apply to 3 circles and 2 conditions of Sufficiency Economy philosophy; 1) In contentment; understanding, 2) In causality; daily pay record, 3) In immunity, recycle bank, 4) In knowledge , plan for body of knowledge, 5) In virtue, to promote the practice of critical reflection and Iddhipada.

Keywords: Development of Life Skills Based, Philosophy of Sufficiency

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาระดับอาชีวศึกษาระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๗) ในประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและสามารถจัดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต และสร้างคุณลักษณะแห่งความพอเพียงในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๓) และแผนพัฒนา ๒๐ ปีของประเทศไทย โดยยังคงยึดหลักการสร้างทักษะของมนุษย์ในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นพื้นฐานอยู่การจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา มีความสำคัญกับเยาวชนมาก เพราะส่วนใหญ่ของผู้จบการศึกษา จะมุ่งไปประกอบอาชีพ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนและอาชีพ เพื่อสร้างความรู้ให้สมบูรณ์ตามระดับ การฝึกฝนทักษะให้มีความเชี่ยวชาญ การสร้างเจตคติที่ดีต่ออาชีพและการดำเนินชีวิตที่จะต้องพัฒนาให้สมบูรณ์ขึ้นอย่างต่อเนื่อง นับเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาทุกคน ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาประเทศให้เจริญยั่งยืนต่อไป และคุณลักษณะที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง ที่รัฐบาลได้กำหนดให้เป็นนโยบายในการพัฒนาประเทศ คือ การส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้นำมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ ๘ และ ๙ สืบเนื่องมาจนถึง แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ซึ่งหน่วยงานของรัฐ ทุกกระทรวง ทบวง กรม ได้นำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับ แผนงานที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของประชาชนโดยกระทรวงศึกษาธิการ ในส่วนของคณะกรรมการอาชีวศึกษา ได้ส่งเสริมนโยบายการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาอาชีวศึกษาได้ฝึกฝนทักษะชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในทุก

หลักสูตร

เหตุผลสำคัญที่ได้มีการอัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักและวิสัยทัศน์ ในการแก้ไขปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจและเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อและเป็นจุดหักเหที่สำคัญในประวัติศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย ก็เนื่องมาจากมีการยอมรับว่า ทฤษฎีและกรอบแนวคิดของการพัฒนาประเทศ โดยการอาศัยแนวคิดและทฤษฎีทุนนิยมตามแบบตะวันตกนั้น ไม่สามารถทำให้ประเทศชาติและประชาชน ก้าวหน้าอย่างมั่นคงและอยู่ดีมีสุขได้ดังที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ก็ได้ย้าถึงผลสรุปของการพัฒนาที่ผ่านมาว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” และในแผนพัฒนาฉบับที่ ๙ ก็ได้วิเคราะห์และระบุไว้ในแผนฯ เช่นเดียวกันว่า “จากการประเมินผลการพัฒนาในช่วง ๔ ทศวรรษ ที่ผ่านมาชี้ให้เห็นอย่างชัดเจน ถึงการพัฒนาที่ขาดสมดุลโดยประสบความสำเร็จเฉพาะในเชิงปริมาณ แต่ขาดความสมดุลในด้าน คุณภาพ “จุดอ่อน” ของการบริหาร ทางเศรษฐกิจ การเมือง และราชการ ยังเป็นการรวมศูนย์อำนาจ และขาดประสิทธิภาพ” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๕)

ดังนั้น การพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษานั้น ได้เน้นการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในระบบการจัดการความรู้นั้นจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้การแสวงหาความรู้ทั้งที่เป็นความรู้ชัดเจน (Explicit Knowledge) ที่อยู่ในรูปของหนังสือ เอกสาร รายงานต่างๆ และความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) แล้วนำความรู้นั้นไปใช้ในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพการจัดการความรู้จำเป็นต้องมีการเรียนรู้อย่างเป็น

ระบบ ผสานกับการนำหลักพุทธธรรมและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการในการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาอันเป็นกระบวนการที่ชัดเจนและมีความต่อเนื่อง เพื่อส่งผลให้เกิดพัฒนาคน การพัฒนางาน และการพัฒนาองค์กร ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์แก่วิทยาลัยอาชีวศึกษาได้นำไปประยุกต์ใช้และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา
๒. เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา
๓. เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสอบถามแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ๓๕๒ คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ ๒ พัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และผู้ปกครองของวิทยาลัยอาชีวศึกษา ๑๐ ท่านวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ ๓ เสนอกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๐ ท่านวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

๑. สภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ได้แก่ ขาดการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย ๑) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พบว่า นักศึกษาให้ความสนใจตนเองค่อนข้างน้อย และสนใจคนอื่นมากกว่าตนเอง อาจแสดงจากการบริโภคสื่อมากเกินไป ทำให้การดำเนินชีวิตขาดเป้าหมายที่ชัดเจน และบางคนขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ๒) การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พบว่าขาดหลักการคิดแบบโยนิโสมนสิการด้วยเหตุและผลในการตัดสินใจต่อการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ อย่างเพียงพอ ๓) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด พบว่า นักศึกษาบางคนขาดความเข้าใจตนเองและสังคมที่มีผลกระทบต่อการใช้ชีวิต คือ จึงเกิดความเครียดควบคุมอารมณ์ตนเองได้ไม่ดีพอ ๔) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น พบว่า นักศึกษาขาดการเรียนรู้การใช้ภาษากายและใจในการสื่อสารอยู่ร่วมกับคนอื่น ความสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่นอย่างสร้างสรรค์น้อย

๒. การพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติ ศิล ๕ และhiri โอตตูปปะ จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมสอดแทรกหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านเงื่อนไขความรู้โดยนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านความพอประมาณ เห็นประโยชน์และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต และด้านความมีภูมิคุ้มกัน จัดทำรายรับรายจ่ายในครัวเรือน

๓. กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาประกอบด้วยทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ๕ ด้าน ๑) ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้จักความถนัดความสามารถของตนเอง ๒) คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แยกแยะข้อมูลข่าวสาร ๓) จัดการกับอารมณ์และความเครียด เข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล ๔) สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากายในการสื่อสาร และสามารถประยุกต์เข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ได้แก่ ๑) ด้านความพอประมาณ สร้างความเข้าใจ ๒) ด้านความมีเหตุผล จัดทำรายรับรายจ่ายในครัวเรือน ๓) ด้านความมีภูมิคุ้มกัน จัดทำบัญชีธนาคารขยะ ๔) ด้านเงื่อนไขความรู้ วางแผนองค์ความรู้ ๕) ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติตามหลักโยนิโสมนสิการและอิทธิบาท ๔

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำมาสร้างเป็นกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาประกอบด้วย

๑. ทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้จักความถนัดความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง ๒) คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์ ๓) จัดการกับอารมณ์และความเครียด เข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคลรู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุม อารมณ์และความเครียด ๔) สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากาย เพื่อสื่อสารความรู้สึก นึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น

๒. หลักเศรษฐกิจพอเพียง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ได้แก่ ๑) ด้านความพอประมาณ สร้างความเข้าใจ ๒) ด้านความมีเหตุผล จัดทำรายรับรายจ่ายในครัวเรือน ๓) ด้านความมีภูมิคุ้มกัน จัดทำบัญชีธนาคารขยะ ๔) ด้านเงื่อนไขความรู้ วางแผนองค์ความรู้ ๕) ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติตามหลักโยนิโสมนสิการและอิทธิบาท ๔

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยได้นำสรุปผลการวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

สภาพปัจจุบันและปัญหาทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา คือ ๑) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

นักศึกษาขาดการรู้จักความถนัดความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง มีเข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคลน้อย ขาดการรู้จักตนเอง ยอมรับเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต และมีความรับผิดชอบ ๒) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ไม่มีการแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว ขาดการวิพากษ์วิจารณ์ และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและขาดหลักโยนิโสมนสิการพิจารณาข้อมูลที่ถูกต้อง รับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา ขาดความวิริยะอุตสาหะในการเรียน ขาดเหตุผลในการตัดสินใจ แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ ๓) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด ขาดความเข้าใจและขาดความรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล ไม่ทราบสาเหตุของความเครียด ขาดวิจยญาณการควบคุมอารมณ์และความเครียด ไม่ปรับเปลี่ยนที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี ๔) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ขาดความเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ขาดการใช้ภาษาพูดและภาษา กาย เพื่อสื่อสารความรู้สึก นึกคิดของตนเอง ขาด การรับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมในสถานการณ์ ต่างๆ ขาดการสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดีสร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นไม่ได้ อยู่ในสังคมอย่างยากลำบาก

การพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา

๑. ด้านความพอประมาณ ๑) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักความพอประมาณด้วยการจัดทำคู่มืองานวิชาชีพต่างๆ ที่ใช้ในชุมชนและมีการฝึกอบรมและสาธิตจัดกิจกรรมงานวิชาชีพต่างๆ ๒) สาธิตและนำพานักเรียนปฏิบัติด้วย

ตนเอง เช่น การปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเสริม

๒. ด้านความมีเหตุผล ๑) จัดทำรายรับรายจ่ายในครัวเรือน ๒) จัดทำธนาคารขยะให้นักศึกษารู้จักการนำสิ่งที่เหลือใช้มาแลกเป็นเงิน ๓) สอนสอดแทรกหลักธรรม เช่น โยนิโสมนสิการ และหลักไตรสิกขา ๔) ส่งเสริมอาชีพเสริม สร้างความเข้มแข็งในหมู่คณะและองค์กรและสถาบัน การเพิ่มผลผลิตอย่างมีคุณภาพ นำเทคโนโลยีมาใช้ที่เหมาะสมด้วยความรู้ ความรอบคอบ

๓. ด้านความมีภูมิคุ้มกัน ๑) จัดทำบัญชีธนาคารขยะโดยสร้างความร่วมมือกับธนาคาร สหกรณ์การเกษตร ๒) ส่งเสริมการลงมือปฏิบัติจริงตามปรัชญาชาวบ้านเพื่อให้เกิดทักษะที่มากขึ้นในการปฏิบัติ ๓) รวมกลุ่มและระดมทุน ส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ สร้างแรงจูงใจเกิดความเข้มแข็ง

๔. ด้านเงื่อนไขความรู้ ๑) วางแผนองค์ความรู้ในการประกอบการเรียนได้อย่างมีความรอบคอบ ระมัดระวัง โดยผ่านการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ๒) จัดอบรมวิชาชีพสำหรับนิสิต นักศึกษาและผู้ที่สนใจอย่างต่อเนื่อง ๓) ออกเยี่ยมบ้านนักศึกษาและประเมินผลของการเรียนผ่านการใช้ชีวิตจริงของนักศึกษา ๔) เสริมสร้างความรู้และความเข้าใจแก่นักศึกษาในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น

๕. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ๑) ส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติ ศีล ๕ และหิริ โอตตปปะ ซึ่งเป็นพื้นฐานของคนดีด้วยการเข้าค่ายอบรมคุณธรรม ๒) จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรม สอดแทรกหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๓) จัดสวัสดิการต่างๆ และมอบรางวัล มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ในชุมชน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ๔) สร้างจิตสำนึกความสุจริต สัมมาอาชีพ และเอื้อเฟื้อแบ่งปันด้วยกิจกรรมปฏิบัติธรรมประจำเดือน

กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาประกอบด้วยทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา ๔ ด้าน ๑) ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้จักความถนัดความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง ๒) คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหา และสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์ ๓) จัดการกับอารมณ์และความเครียด เข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคลรู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุม อารมณ์และความเครียด ๔) สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากาย เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น โดยมีหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ได้แก่ ๑) ด้านความพอประมาณ สร้างความเข้าใจ ๒) ด้านความมีเหตุผล จัดทำรายรับรายจ่ายในครัวเรือน ๓) ด้านความมีภูมิคุ้มกัน จัดทำบัญชีธนาคารขยะ ๔) ด้านเงื่อนไขความรู้ วางแผนองค์ความรู้ ๕) ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติตามหลักโยนิโสมนสิการและ อิทธิบาท ๔ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิคม กนกขุนทด (๒๕๕๓: ๑๒๙) ที่ผลการวิจัยพบว่า ๑) ชั้นการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหา ครูต้องการพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการในวิชาที่รับผิดชอบและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ๒) ชั้นการวางแผนการพัฒนาครูผู้ร่วมวิจัย มีการวางแผนการพัฒนาโดยกำหนดเป็นแผนและปฏิทินการปฏิบัติงานร่วมกัน ๓) ชั้นปฏิบัติการตาม โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการครูผู้ร่วมวิจัยได้นำความรู้ที่ได้รับลงสู่การปฏิบัติจริง มีการนิเทศติดตาม และให้ข้อเสนอแนะตลอดการดำเนินงาน

๔) ชั้นการประเมินผลการวิจัยเมื่อสิ้นสุดกระบวนการ พบว่า ครูผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ชัดเจนกว่าเดิม และสามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการบูรณาการหลักคิดของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สาระการเรียนรู้ที่สอน และรูปแบบของกิจกรรมฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับงานวิจัยของสหัทยา พลปลัด (๒๕๔๘: ๑๑๑ - ๑๑๒) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ๑) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งเป็น ๓ ประการ คือ (๑) พอประมาณ ได้แก่ พอประมาณกับศักยภาพของตน พอประมาณกับสภาพแวดล้อม และไม่โลภเกินไปจนเบียดเบียนผู้อื่น (๒) มีเหตุผล ได้แก่ ไม่ประมาท รู้ถึงสาเหตุ พิจารณาค้นหาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ (๓) มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ได้แก่ พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ พึ่งตนเองได้ทางสังคม คำนึงถึงผลกระทบมากกว่าระยะสั้น รู้เท่าทันและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคุณลักษณะทั้ง ๓ ประการนี้จะเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาความรู้และคุณธรรม ซึ่งเป็นเงื่อนไขหลักของการพัฒนาคน ๒) กิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนที่ดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถแบ่งได้ ๔ ด้าน คือ (๑) กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านเศรษฐกิจ (๒) กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านสังคม (๓) กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านสิ่งแวดล้อม และ (๔) กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านจิตใจ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องมีการดำเนินไปพร้อมกันอย่างสมดุล จึงจะสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ ๓) การเรียนรู้ของชุมชนเพื่อพัฒนาคนไปสู่คุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ๒ รูปแบบ คือ (๑) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนโดยตรง (๒) การเรียนรู้เพื่อพัฒนา

ระบบที่ช่วยสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง และ ๔) แนวทางการพัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งได้เป็น ๒ ระดับ คือ (๑) การพัฒนาความรู้ (๒) การพัฒนาคุณธรรมในตัวบุคคลผ่านการศึกษาระบบและนอกระบบ และการพัฒนาชุมชนให้มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง ๔ ด้าน อย่างสมดุลเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ๑) ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง การแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำกิจกรรมต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา และพื้นฐานเดิมของนักเรียนแต่ละคน ๒) ควรจัดกิจกรรมกลุ่ม ที่มีการเสริมแรงกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยให้รางวัลกับความสำเร็จของกลุ่ม ๓)

ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับนักเรียนเท่าๆกัน โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงออกถึงความสามารถของตนที่แตกต่างกัน โดยใช้วิธีการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และเห็นคุณค่าในตัวเอง โดยครูคอยให้คำแนะนำ และเป็นพี่ที่ปรึกษาที่ดี ๔) ควรวัดและประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง เพื่อการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อผู้เรียนที่ดีสืบต่อไป

๒. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป ๑) ควรนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๒) ควรนำผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาไปเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อื่นที่ไม่ได้ใช้หลักไตรสิกขาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ๓) ควรสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา

บรรณานุกรม

- นิคม กกขุนทด. (๒๕๕๓). การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สัททยา พลปัดพี. (๒๕๕๘). การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๕๕). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๕๙).** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.